

R

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
VIỆN CHIẾN LƯỢC VÀ CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC

BÁO CÁO TỔNG KẾT ĐỀ TÀI

CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN
CỦA VIỆC PHÂN CẤP QUẢN LÝ GIÁO DỤC ĐẠI HỌC
TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG Ở VIỆT NAM

Mã số: B 2005 - 80 - TĐ30

Chủ nhiệm đề tài: PGS. TS Phan Văn Kha

HÀ NỘI - 2007

6721

18/01/2008

DANH SÁCH NHÓM NGHIÊN CỨU ĐỀ TÀI

1. PGS.TS. Phan Văn Kha, Phó Viện trưởng Viện Chiến lược và Chương trình giáo dục - Chủ nhiệm đề tài.
2. ThS. Bùi Thị Tính, Viện Chiến lược và Chương trình giáo dục - Thư ký đề tài.
3. GS.TSKH Vũ Ngọc Hải, Viện Chiến lược và Chương trình giáo dục.
4. TS. Phan Tùng Mậu, Phó Vụ trưởng Vụ KHCN, Ban Khoa giáo Trung ương.
5. TS. Lê Đông Phương, Viện Chiến lược và Chương trình Giáo dục.
6. ThS. Nguyễn Đông Hanh, Viện Chiến lược và Chương trình giáo dục.
7. CN. Nguyễn Việt Hùng, Viện Chiến lược và Chương trình giáo dục.
8. CN. Nguyễn Thị Ngọc Anh, Viện Chiến lược và Chương trình giáo dục.
9. CN. Đinh Văn Thái, Viện Chiến lược và Chương trình giáo dục.

DANH SÁCH ĐƠN VỊ PHỐI HỢP CHÍNH

1. Vụ Khoa học - Công nghệ, Bộ Giáo dục và Đào tạo.
2. Vụ Đại học và sau đại học, Bộ Giáo dục và Đào tạo.
3. Một số trường đại học

CÁC CHỮ VIẾT TẮT

BCH TW:	Ban chấp hành Trung ương
CD	Cao đẳng
CBQL	Cán bộ quản lý
CCLĐ	Cơ cấu lao động
CNH	Công nghiệp hóa
CSĐT	Cơ sở đào tạo
CSSDNL	Cơ sở sử dụng lao động
CSSX	Cơ sở sản xuất
DN	Dạy nghề

ĐBCL:	Đảm bảo chất lượng
ĐH	Đại học
ĐHQG:	Đại học quốc gia
ĐT	Đào tạo
GD	Giáo dục
GDDH	Giáo dục đại học
GD&ĐT	Giáo dục và Đào tạo
GDQD	Giáo dục quốc dân
GV	Giáo viên/giảng viên
HĐH	Hiện đại hoá
HĐQG:	Hội đồng quốc gia
ILO	Tổ chức Lao động quốc tế
KHCN:	Khoa học công nghệ
KHGD:	Khoa học giáo dục
KTXH	Kinh tế xã hội
LĐ	Lao động
LLLĐ	Lực lượng lao động
NCKH	Nghiên cứu khoa học
NL	Nhân lực
NNL	Nguồn nhân lực
PTDH	Phương tiện dạy học
SLĐ	Sức lao động
SV	Sinh viên
TCH	Toàn cầu hoá
THCN	Trung học chuyên nghiệp
THPT	Trung học phổ thông
TTĐT	Thông tin đào tạo
TTLĐ	Thị trường lao động
VL	Việc làm
UBND:	Ủy ban nhân dân
UNESCO	Tổ chức văn hoá khoa học và giáo dục của Liên hiệp quốc
QLGD:	Quản lý giáo dục
WTO	Tổ chức thương mại thế giới
XHCN	Xã hội Chủ nghĩa

MỤC LỤC

Trang

TÓM TẮT KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

SUMMARY OF RESEARCH OUTCOMES

	Phần 1: MỞ ĐẦU	1
	Phần 2: CÁC KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU ĐẠT ĐƯỢC	6
	A. CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ PHÂN CẤP QUẢN LÝ GIÁO DỤC ĐẠI HỌC TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG Ở VIỆT NAM	6
I.	Một số khái niệm	6
1.	Quản lí và quản lý giáo dục	6
1.1.	Quản lí	6
1.2.	Quản lý giáo dục	6
1.3.	Quản lý Nhà nước về giáo dục	8
1.4.	Quản lý tại các cơ sở giáo dục và đào tạo	9
2.	Phân cấp quản lý	10
3.	Một số xu hướng chung trong QL qua các thời kỳ phát triển xã hội	11
II	Phân cấp quản lý GDĐH trong nền kinh tế thị trường định hướng XHCN và hội nhập quốc tế	12
1.	Đào tạo nhân lực trong nền kinh tế thị trường định hướng XHCN	12
1.1.	Bản chất của đào tạo nhân lực trong nền kinh tế thị trường định hướng XHCN	12
1.2.	Phân loại “dịch vụ GD”	13
1.3.	Đặc điểm của dịch vụ ĐTNL	15
1.4.	Đào tạo nhân lực dưới tác động của các quy luật của cơ chế thị trường	16
1.5.	Chuyển dịch cơ cấu kinh tế với sự điều chỉnh cơ cấu đào tạo	19
1.6.	Những cơ hội và thách thức đối với GDĐH trong quá trình hội nhập quốc tế	20
1.7.	Các điều kiện để hợp tác và cạnh tranh trong quá trình hội nhập quốc tế	22
2.	Phân cấp quản lý giáo dục đại học	24
2.1.	Bản chất của phân cấp quản lý GDĐH	24
2.2.	Quyền tự chủ và trách nhiệm xã hội của các cơ sở GDĐH	25
2.3.	Quyền lực và trách nhiệm của các cơ quan quản lý nhà nước về GDĐH	31
2.4.	Nội dung phân cấp quản lý GDĐH	35
2.5.	Các hình thức phân cấp quản lí	37
2.6.	Một số ưu điểm của phân cấp quản lí	37
2.7.	Các điều kiện để phân cấp quản lý	39
III.	Cơ sở pháp lý về phân cấp quản lý trong GDĐH	40

	B: THỰC TRẠNG PHÂN CẤP QUẢN LÝ GIÁO DỤC ĐẠI HỌC Ở VIỆT NAM VÀ KINH NGHIỆM CỦA MỘT SỐ NƯỚC	46
I.	Khái quát về hệ thống các cơ sở GDDH	46
II.	Thực trạng phân cấp quản lý GDDH	48
1.	Phân cấp quản lý đào tạo	48
2.	Phân cấp quản lý NCKH	51
3.	Phân cấp công tác tổ chức và quản lý nhân sự	61
4.	Phân cấp quản lý tài chính và cơ sở vật chất	62
5.	Phân cấp quản lý quan hệ quốc tế	64
III.	Tổng quan kinh nghiệm phân cấp quản lý giáo dục đại học của một số nước	66
1.	Tổng quan các mô hình quản lý GDDH trên thế giới	66
1.1.	<i>Các kiểu phân chia thẩm quyền ở GDDH</i>	66
1.2.	<i>Các mô hình quản lý nhà trường ĐH</i>	67
2.	Đổi mới quản lý giáo dục đại học ở CHND Trung hoa	68
3.	Phân cấp quản lý giáo dục đại học tại Thái Lan	74
4.	Tự chủ của các trường đại học Nhật Bản	76
5.	Phân cấp quản lý giáo dục đại học tại Australia	78
6.	Một số bài học kinh nghiệm	80
	C: ĐỊNH HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP PHÂN CẤP QUẢN LÝ GIÁO DỤC ĐẠI HỌC TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG ĐỊNH HƯỚNG XÃ HỘI CHỦ NGHĨA Ở VIỆT NAM	82
I.	Một số định hướng	82
II.	Mô hình tổng thể phân cấp quản lý giáo dục đại học	85
III.	Chế độ tự chủ và trách nhiệm xã hội của các trường ĐH	88
1.	Những yêu cầu của chế độ tự chủ và trách nhiệm xã hội của các trường ĐH	88
2.	Chế độ tự chủ của các trường ĐH	89
3.	Chế độ trách nhiệm xã hội của các trường ĐH	92
IV.	Một số giải pháp phân cấp quản lý theo hướng tăng cường quyền tự chủ và trách nhiệm xã hội của các trường ĐH	93
	Phần 3: KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ TÀI LIỆU THAM KHẢO	99 102

TÓM TẮT KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU

**Đề tài: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA VIỆC PHÂN CẤP
QUẢN LÝ GIÁO DỤC ĐẠI HỌC TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG
Ở VIỆT NAM**

Mã số: B 2005 – 80 – TĐ30

Chủ nhiệm đề tài: PGS. TS Phan Văn Kha

Cơ quan chủ trì đề tài: Viện Chiến lược và Chương trình Giáo dục)

Thời gian thực hiện đề tài: 6/2005 - 6/2007

MỤC TIÊU CỦA ĐỀ TÀI:

Định hướng và giải pháp tăng cường phân cấp quản lý giáo dục đại học ở Việt nam theo hướng tăng quyền tự chủ và trách nhiệm xã hội cho các cơ sở giáo dục đại học.

NỘI DUNG NGHIÊN CỨU:

1. Xây dựng cơ sở lý luận (CSLL) về phân cấp quản lý GDĐH trong nền kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế.
2. Kinh nghiệm phân cấp quản lý GDĐH ở một số nước.
3. Đánh giá thực trạng phân cấp quản lý GDĐH ở Việt nam
4. Đề xuất các định hướng và giải pháp phân cấp quản lý GDĐH ở Việt nam

PHẠM VI NGHIÊN CỨU:

Do có một số điều kiện còn hạn chế, đề tài nghiên cứu được giới hạn trong phạm vi phân cấp quản lý đào tạo và nghiên cứu khoa học, tổ chức và quản lý nhân sự, quản lý tài chính cho các cơ sở đào tạo đại học công lập trực thuộc Bộ GD&ĐT; không đề cập cụ thể phân cấp quản lý cho từng cấp trong hệ thống các cơ quan quản lý Nhà nước về giáo dục.

PHƯƠNG PHÁP NC CHỦ YẾU:

Nhóm tác giả đã sử dụng phương pháp nghiên cứu điển hình tại 5 trường đại học theo mẫu cấu trúc nội dung được thiết kế sẵn, khảo sát bằng 4 loại phiếu hỏi CBQL đào tạo, CB tổ chức và QL nhân sự, CBQL tài chính và CBQL khoa học của 23 trường đại học đào tạo theo các chuyên ngành khác nhau. Tổng số phiếu khảo sát thu được là 92 phiếu. Đồng thời, đề tài còn sử dụng phương pháp nghiên cứu lý luận để tổng quan cơ sở lý luận của đề tài,

phương pháp tổng kết kinh nghiệm thực tiễn, tọa đàm trực tiếp với lãnh đạo trường, lãnh đạo các đơn vị có liên quan của một và trường đại học, phương pháp chuyên gia thông qua việc tổ chức các hội thảo khoa học nhằm trao đổi và xin ý kiến góp ý về cơ sở lý luận, thực trạng vấn đề nghiên cứu và các định hướng tăng cường phân cấp quản lý GDDH ở Việt nam do đề tài đề xuất.

CÁC KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU ĐẠT ĐƯỢC:

- Trọng tâm của phần lý luận, những vấn đề được tập trung đề cập và làm sáng tỏ: Một số khái niệm (Quản lý GD, quản lý nhà nước về GD, quản lý tại các cơ sở GD, phân cấp quản lý GD); Đào tạo nhân lực trong nền kinh tế thị trường định hướng XHCN- những vấn đề đặt ra đối với việc phân cấp QL GDDH; Bản chất của phân cấp quản lý GDDH, Quyền tự chủ và trách nhiệm xã hội của các cơ sở GDDH, Quyền lực và trách nhiệm của các cơ quan quản lý nhà nước về GDDH; Nội dung, các hình thức phân cấp quản lý GDDH; Một số ưu điểm của phân cấp quản lý và các điều kiện để phân cấp quản lý; Cơ sở pháp lý về phân cấp quản lý trong GDDH.

- Về thực trạng vấn đề nghiên cứu: Bằng các số liệu thống kê, dữ liệu thu được qua nghiên cứu điển hình và khảo sát bằng bộ phiếu hỏi, đề tài đã phân tích và đưa ra những kết luận về 1) Thực trạng chính sách trong quản lý nhà nước về GDDH; 2) Thực trạng phân cấp quản lý đào tạo; 3) Thực trạng phân cấp quản lý NCKH; 4) Thực trạng phân cấp tổ chức và quản lý nhân sự; 5) Thực trạng phân cấp quản lý tài chính và cơ sở vật chất và 6) Thực trạng phân cấp quản lý quan hệ quốc tế. Đồng thời, đề tài đã tổng quan kinh nghiệm của một số nước và rút ra một số bài học kinh nghiệm cho việc phân cấp quản lý GDDH ở Việt Nam.

- Đề tài đã đưa ra được một số định hướng và mô hình tổng thể phân cấp quản lý GDDH ở Việt Nam; Xác định những yêu cầu của chế độ tự chủ và trách nhiệm xã hội của các trường ĐH, đề xuất nội dung chế độ tự chủ và chế độ trách nhiệm xã hội của các trường ĐH. Đề tài đề xuất được 7 giải pháp tăng cường mối quan hệ giữa ĐT và SDNL có trình độ đại học và lộ trình thực hiện các giải pháp, bao gồm:

1. Xác định rõ trách nhiệm của Bộ GD&ĐT và các Bộ, Ngành liên quan quản lý Nhà nước về giáo dục đại học.
2. Quyền tự chủ và trách nhiệm của trường ĐH trong đào tạo.

3. Chủ động trong nghiên cứu khoa học và triển khai.
4. Chủ động tạo nguồn và sử dụng tài chính.
5. Cạnh tranh, hội nhập quốc tế trong xu thế toàn cầu hoá.
6. Xây dựng chiến lược đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ quản lý các trường ĐH.
7. Hiện đại hoá quản lý giáo dục đại học.

Trong đó, các nhóm giải pháp 1, 2, 3 và 4 có thể được coi là những nhóm giải pháp đột phá trong nền kinh tế thị trường và hội nhập quốc tế.

Cuối cùng, đề tài cũng đã có một số kết luận về kết quả nghiên cứu đề tài và kiến nghị với các đơn vị có liên quan trong việc ứng dụng các kết quả nghiên cứu trong thực tiễn.

SUMMARY OF RESEARCH OUTCOMES

Project: Theoretical and practical basis of decentralization of higher education management under market economy in Vietnam

Project code: B 2005-80-T§30

Project leader: Associate Professor Phan Van Kha

Project Implementing Agency: National Institute for Education Strategy and Curriculum Development

Project duration: 6/2005 - 6/2007

PROJECT'S GOAL:

Orientation and measures for decentralization of higher education management in Vietnam towards creation of rational relations between macro- and micro-management and increased autonomy and accountability for institutions of higher education.

RESEARCH CONTENT:

1. Formulation of theoretical base on decentralization of higher education management in market economy and international integration
2. Some countries' experience in decentralization of higher education management

3. Evaluation of the current status of decentralization of higher education management in Vietnam

4. Proposal for orientations and measures for decentralization of higher education management in Vietnam

RESEARCH SCOPE:

Due to some limitations, this study focus on the scope of management decentralization in training and research, organization and human resources, finance of higher education institutions, including regional universities, universities belonging to MOET.

RESEARCH METHODS:

The research team use case study in 5 universities using an uniform predefined outline and four types of questionnaires: for training, organization and human resources, finance and research administration officers in 23 universities. The number of collected questionnaires is 92. The study used also theoretical methods to review the theoretical base of the project, to draw experience lessons, groups discussion and interviewing management staff of universities, expert methods in collegium to exchange ideas and getting comments on theoretical base, studs and orientations and measures for decentralization of higher education management in Vietnam as proposed by the project.

ACHIEVED OUTCOMES:

- The focus of the theoretical base, addressed and clarified issues: concepts (education management, state management in education, management in educational institutions, decentralization of education management); training of manpower in the socialist oriented market economy – issues for the decentralization of higher education management; nature of decentralization of higher education management, autonomy and accountability of higher education institutions, power and responsibilities of higher education managing authorities; contents, forms of decentralization of higher education management; advantages of decentralization and conditions for centralization; legal basis for decentralization of higher education management.

- Status of the researched topic: through statistics, data collected by case studies and questionnaires the project has analyzed and got conclusions on 1) status of policy in state management of higher education; 2) status of decentralization of training management; 3)

status of decentralization of research management; 4) status of decentralization of organization and human resources management; 5) status of decentralization of finance and infrastructure management and 6) status of decentralization of international cooperation. Also the project has reviewed some countries' experience and drawn lessons for status of decentralization of high education management in Vietnam.

- The project has made orientation and models for status of decentralization of higher education management in Vietnam; identified requirements of autonomy and accountability of universities, proposed content of autonomy and accountability by universities. The project has proposed 7 measures for decentralization of higher education management and these plans of achievement, including:

1. Clear identification of responsibilities by MOET and ministries related to management of higher education institutions.
2. Autonomy and accountability of universities in training.
3. Initiatives in research and development.
4. Initiative in income generation and finance uses.
5. Competition, international integration in the globalization trend.
6. Building training and upgrading strategies for managers of universities.
7. Modernization of higher education management.

Among them number 1, 2, 3 and 4 could be considered as the focal measures in market economy and international integration.

Finally the study has made some conclusions and recommendations to the authorities related to the use of these study outcomes.